

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.12(144).31
УДК: 378.14.015.62

Трачук С.В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Бричук М.С.
кандидат географічних наук,
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Дедух М.О.
доктор філософії,
викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

У статті проведено діагностику готовності майбутніх викладачів фізичної культури до реалізації фахових компетентностей, які є випускниками першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів. В роботі проаналізовано та сформульовано мету вибору професії викладача фізичної культури, обізнаність студентів зі змістом освітньо-професійної програми спеціальності, з поняттями «компетентність» та «фахові компетентності». Зроблено висновки стосовно якості підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, спроможних компетентно та на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки в сучасних умовах та самовдосконалюватись як фахівець й особистість. З'ясовано, що при виборі майбутньої професії студенти керуються можливістю отримати вищу освіти та мати освіту у сфері спорту та відпочинку, прагнуть працювати з дітьми та підлітками та стати керівником секції спортивного напрямку, але не викладачами фізичного виховання в закладах освіти. Проведене дослідження показало, що майбутні викладачі фізичної культури ознайомлені з освітньо-професійною програмою, обізнані з поняттями загальних та фахових компетентностей, розуміють їх значення та необхідність реалізовувати їх у професійній діяльності.

Ключові слова: студенти, компетентність, викладач, фізична культура.

Sergei Trachuk, Mariia Brychuk, Maryna Diedukh. Diagnosis of readiness of future teachers of physical culture for implementation of professional competencies.

The article diagnoses the readiness of future physical education teachers to implement professional competencies, which are graduates of the first (bachelor) and second (master) levels.

The purpose of the article is to diagnose the readiness of future physical education teachers to implement professional competencies. The objectives of the article are to determine and assess the degree of formation of professional competencies in future physical education teachers.

The paper analyzes and formulates the purpose of choosing the profession of physical education teacher, students' awareness of the content of the educational-professional program of the specialty with the concepts of "competence" and "professional competencies". Conclusions are given on the quality of training of future specialists in physical culture and sports, able to perform their professional duties in a modern and high level in a modern environment and self-improvement as a specialist and a person.

It was found that when choosing a future profession, students are guided by the opportunity to obtain higher education (58.8%), have sports and health education (52.9%), seek to work with children and adolescents (41.2%) and become the head of the sports section (41.2%). Students are familiar with the educational-professional program (82% answered in the affirmative). 75% of students understand the concept of competence; distinguish between the concepts of professional and general competencies. Note that only a small number of graduates are ready to work in the field of physical education, especially as a physical education teacher. Students state the acquisition of the following professional competencies: the ability to self-education, self-improvement, critical analysis of their teaching activities; ability to organize physical culture and health work on physical education of children and youth, to carry out physical culture and mass, organizational and educational-methodical work in educational, health-improving and health-improving establishments.

Key words: students, competence, teacher, physical culture.

Постановка проблеми. Перед системою вищої педагогічної освіти, яка покликана реагувати на потреби суспільства, актуалізуються завдання щодо підготовки нової генерації майбутніх викладачів фізичної культури, здатних здійснювати оздоровчо-виховну роботу на високому професійному рівні та забезпечувати вирішення низки проблем щодо залучення дітей і молоді до занять фізичною культурою та формування у них здорового способу життя [2, 4, 11]. Відповідно зростають вимоги до якості підготовки фахівців сфери фізичної культури і спорту, до рівня їх професійних компетентностей та готовності реалізовувати набуті компетентності на практиці, оскільки саме вчителі фізичної культури координують в закладах освіти діяльність з фізичного виховання, спорту, туризму та рекреації, проводять урочні та позаурочні заняття та пропагують здоровий спосіб життя.

Аналіз літературних джерел. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах базується на концептуальних засадах низки законодавчих актів прийнятих та чинних в Україні, зокрема Законів України “Про освіту” (2017), “Про вищу освіту” (2014), “Про фізичну культуру і спорт” (1994), а також на принципах Державної національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) (1994), Національної доктрини розвитку освіти (2002), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004) [8-10].

Вивченню особливостей професійної підготовки майбутніх учителів/викладачів фізичної культури у вищих навчальних закладах присвячені роботи науковців: Л. Ареф'єв, В. Бабич, Г. Генсерук, М. Данилко, Л. Демінська, П. Єфименко, А. Забора, Л. Іванова, М. Карченкова, Г. Михайлишин, В. Наумчук, В. Омеляненко та інші. Питання, які пов'язані з різними аспектами формування професійної компетентності майбутніх учителів/викладачів у вищій школі, досліджували автори О. Бондаренко, С. Демченко, М. Елькін, Л. Карпова, Ю. Пінчук, В. Саюк, Л. Титаренко, А. Трофименко. Проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту присвячено наукові доробки багатьох дослідників О. Ажиппо, М. Воробйов, Г. Генсерук, Л. Демінська, Є. Захаріна, І. Іваній, Р. Клопов, В. Мазін, В. Наумчук, І. Омеляненко, О. Онопрієнко, О. Павлюк, В. Пономарьов, А. Сватсьєв, Н. Степанченко, А. Суценко, Л. Суценко, О. Тимошенко, І. Шаповалова, Б. Шиян [1-4, 6, 7, 11].

Метою статті є діагностика готовності майбутніх викладачів фізичної культури до реалізації фахових компетентностей.

Задачами статті є визначити та оцінити ступінь сформованості фахових компетентностей у майбутніх викладачів фізичного виховання.

Для досягнення мети використані наступні **методи дослідження**: аналіз спеціальної літератури з проблеми дослідження; анкетування; психологічні методи дослідження; методи статистичного опрацювання інформації.

Дослідження проводилося на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України серед студентів 4 курсу (випускники-бакалаври) та 2 курсу (випускники-магістри) факультету здоров'я, фізичного виховання і туризму. Загальна кількість опитаних – 34 респонденти.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому, професійна діяльність розглядається як сфера трудової діяльності, що потребує наявності спеціальних знань, умінь і навичок, які здобувають майбутні фахівці в закладах вищої освіти відповідного профілю [1]. В свою чергу, педагогічна діяльність є процесом розв'язання педагогічних завдань, мета виконання яких – «формування особистості, її світогляду, переконань, свідомості, поведінки» [5]. Відзначається, що провідним показником професійної компетентності вчителя фізичної культури є педагогічний такт, що базується на витримці й врівноваженості, дотриманні доцільності у відносинах зі своїми підопічними [1, 4]. Так само важливими є уважність, що проявляється в любові й чуйності до підопічних, в умінні зрозуміти його переживання, урахувувати психічний стан при наданні йому допомоги та висока вимогливість і повага до особистості [5].

Таким чином серйозним кроком є вибір майбутньої професії, у нашому випадку вчителя/викладача, позаяк ця професія є безперервним процесом взаємодії зі своїми підопічним. В зв'язку з цим респондентам було поставлене питання: «Що спонукало Вас у виборі майбутньої професії?» (Рис.1).

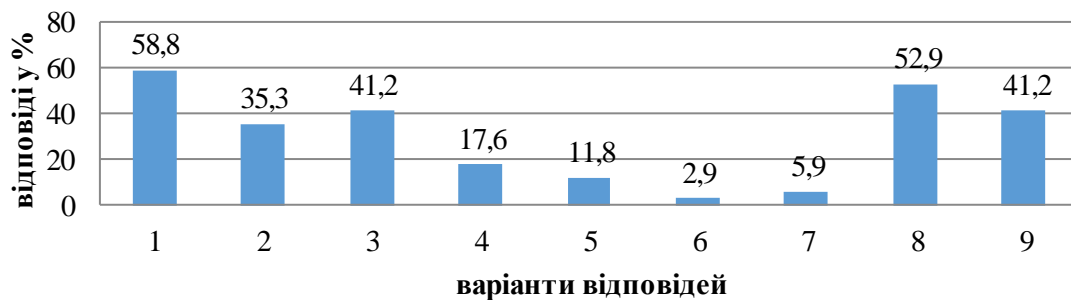

Рис.1. Мета вибору майбутньої професії

- 1 - можливість отримати вищу освіту;
- 2 - бажання стати фахівцем з фізичного виховання;
- 3 - бажання працювати з дітьми та підлітками;
- 4 - бажання стати педагогом;
- 5 - можливість працювати викладачем закладу вищої освіти;
- 6 - можливість працювати викладачем закладу передвищої освіти;
- 7 - можливість працювати вчителем закладу загальної середньої освіти;
- 8 - мати освіту у сфері спорту та відпочинку;
- 9 - стати керівником секції спортивного напрямку.

Результати встановлюють, що при виборі майбутньої професії студенти керуються можливістю отримати вищу освіти (58,8 %) та мати освіту у сфері спорту та відпочинку (52,9 %). Також зауважимо, що вони не всі прагнуть займатися викладацькою діяльністю в майбутньому, адже пункт «бажання стати педагогом» становить лише 17,6%, «можливість працювати викладачем закладу вищої освіти» – 11,8 %, «можливість працювати викладачем закладу передвищої освіти» – 2,9 %, «можливість працювати вчителем закладу загальної середньої освіти» – 5,9 %. Тобто, навчаючись у спеціалізованому закладі вищої освіти і, на жаль, не мають намір продовжувати педагогічну діяльність. Зазначимо, що з 34 опитаних четверо вже працюють за спеціальністю – вчителем фізичної культури в закладі середньої освіти.

Відзначимо також досить високий відсоток бажаючих працювати з дітьми та підлітками (41,2 %) та стати керівником секції спортивного напрямку (41,2 %). Тобто, залишається бажання працювати з дітьми та молоддю у царині фізичного виховання та спорту.

Далі досліджувалось, наскільки майбутні викладачі ознайомлені з освітньо-професійною програмою, метою якої є підготовка фахівців, здатних виявляти та ефективно розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми інноваційного та наукового характеру в освітній сфері з фізичної культури.

Освітньо-професійна програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) [11]. Обізнаність студентів з освітньо-професійною програмою за якою вони навчаються є важливим пунктом їх компетентності. На запитання «Чи знайомі Ви з освітньо-професійною програмою Вашої спеціальності?» більшість студентів відповіли «так» - 82 % та 18 % «частково».

В процесі дослідження нами поставлено питання щодо розуміння студентами поняття «компетентність», «фахові компетентності».

Компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [8]. На рисунку 2 представлено результати опитування студентів щодо їх розуміння даного поняття. Результати є втішними, адже 75 % студентів розуміють це поняття (рис.2).

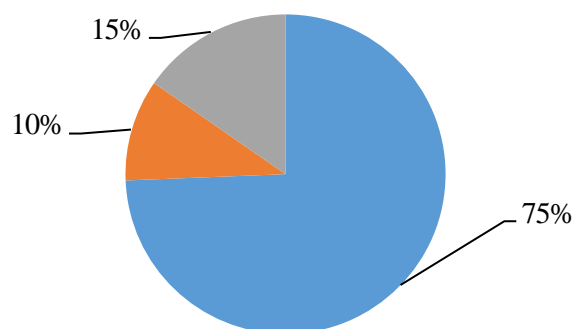

Рис.2. Поняття «компетентність»

- динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей
- вміння поводити себе в суспільстві

Для кожної професії є важливо володіти фаховими компетентностями. У літературних джерелах відзначається, що спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, актуальні для конкретної предметної області, які є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю [8]. Досліджуваний контингент є студентами-випускниками, тому актуально знати, чи розуміють вони поняття фахових компетентностей викладача фізичної культури.

За результатами опитування можемо сказати, що студенти є теоретично підкованими, адже 94,1 % студентів відповідають, що фахові компетентності викладача фізичного виховання – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат (рис.3).

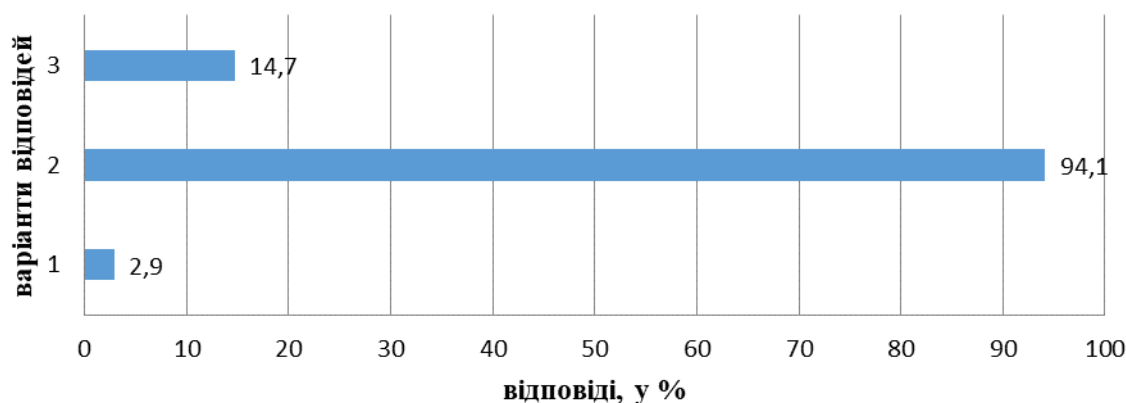

Рис. 3. Поняття «фахові компетентності викладача фізичної культури»

- 1 – здатність працівника виконувати окремі завдання;
 2 – сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат;
 3 – уміння спілкуватися з адміністрацією та батьками учнів.

В процесі навчання у ЗВО студент набуває й загальних компетентностей. Загальні компетентності – це універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку [8]. Досконале володіння особистими професійними навичками передбачає, що майбутній викладач повинен розбиратися, що відноситься до загальних та до фахових компетентностей, а також критично аналізувати свої уміння і навички.

Відповідаючи на запитання «На Вашу думку, яких загальних компетентностей Ви набуваєте як майбутній викладач фізичної культури?» студенти обирали по декілька варіантів відповідей (рис. 4), що підтверджує теоретичну підготовку.

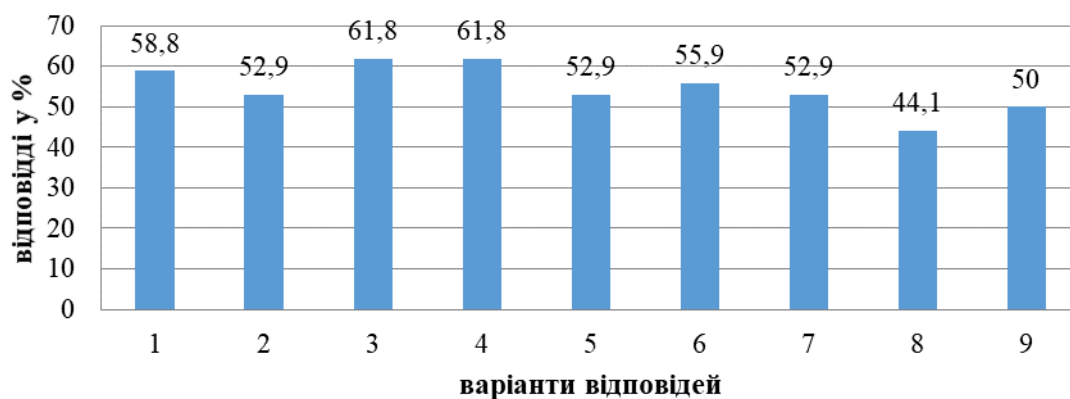

Рис. 4. Поняття «загальні компетентності викладача фізичної культури»

При визначенні загальних компетентностей майбутнього викладача фізичної культури найбільше студентів обрали пункти «вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми» та «здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети» (61,8 %).

Відповідно до освітньої програми, нами були запропоновані фахові компетентності викладачів фізичної культури, а студентам-випускникам пропонувалося обрати відповіді з урахуванням своїх знань. Отримані результати представлені в таблиці 1.

Студенти вважають, що в першу чергу викладач фізичної культури повинен володіти «здатністю до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у сфері фізичної культури і

Таблиця 1

Яких фахових компетентностей Ви набуваєте як майбутній викладач фізичного виховання?

Варіанти відповідей	%	Рейтинг
Здатність використовувати компетентнісний підхід у фізичному вихованні закладів загальної середньої освіти.	14,7	9
Здатність аналізувати актуальні проблеми у сучасній сфері фізичної культури і спорту.	55,9	6
Здатність використовувати сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні дітей.	58,8	3-4-5
Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної	67,6	1

професіоналізації у сфері фізичної культури і спорту.		
Здатність організувати спортивно-масову та фізкультурно-оздоровчу освіту в закладах загальної середньої освіти	58,8	3-4-5
Здатність використовувати сучасні методи викладання масових видів спорту у закладах загальної середньої освіти	47,1	7
Здатність самостійно проводити навчальні заняття з дітьми шкільного віку, проводити спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу в закладах освіти, фітнесу та рекреації.	58,8	3-4-5
Здатність аналізувати та проектувати на сучасному рівні освітній процес.	41,2	8
Здатність до критичного аналізу своєї педагогічної діяльності.	61,8	2

спорту» – 67,6 % та «здатністю до критичного аналізу своєї педагогічної діяльності» – 61,8 %; «здатність використовувати сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні дітей», «здатність організувати спортивно-масову та фізкультурно-оздоровчу освіту в закладах загальної середньої освіти» та «здатність самостійно проводити навчальні заняття з дітьми шкільного віку, проводити спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу в закладах освіти, фітнесу та рекреації» становить 58,8 %; «здатності використовувати компетентнісний підхід у фізичному вихованні закладів загальної середньої освіти» – 14,7 %.

Висновки. Проведене дослідження показало, що майбутні викладачі фізичної культури ознайомлені з освітньо-професійною програмою, обізнані з поняттями загальних та фахових компетентностей та розуміють їх значення та необхідність реалізувати їх у професійній діяльності. Проте, варто зауважити, що лише мала частина випускників готова працювати у сфері фізичного виховання, особливо викладачами фізичного виховання. Студенти-випускники констатують набуття фахових компетентностей таких як: здатність до самоосвіти, самовдосконалення, критичного аналізу своєї педагогічної діяльності; спроможність організувати фізкультурно-оздоровчу діяльність у фізичному вихованні дітей та молоді, проводити спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу в закладах освіти, фітнесу та рекреації.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у оцінці готовності майбутніх викладачів фізичної культури щодо реалізації професійної діяльності та сформованості фахових компетентностей в розрізі спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт.

Література

1. Ажиппо ОЮ Теоретичні й методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах: [автореферат] Харків; 2013. 39 с
2. Балахничева ГВ., Заремба ЛВ, Цюсю АВ. Професійна майстерність учителя фізичного виховання. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки; 2013. 64 с.
3. Безкоровайна ЛВ, Сват'єв АВ. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до професійної діяльності у вищих навчальних закладах. Вісник Запорізького національного університету. Серія «Фізичне виховання та спорт». 2009; 1:107–112.
4. Волкова СС. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури [Електронний ресурс] Режим доступу: www.rusnauka.com/.../27099.doc.htm
5. Іванів І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителя фізичної культури. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвропейського нац. Університету ім. Лесі Українки. Луцьк. 2013. № 1 (21). С. 43–47.
6. Мазін ВМ. Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання [дисертація]. Запоріжжя; 2008. 222 с.
7. Омок ГА. Організаційно-педагогічні умови формування у майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту готовності до професійно-педагогічної діяльності в професійно-технічній освіті. Збірник наукових праць національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки; 2020: 2 (21). с. 147–164.
8. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 24.04.2019 р. №567. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sportbakalavr.pdf>.
9. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
10. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. №3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
11. Самсутіна НМ. Методичні засади формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури : Монографія. Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В; 2014, 192 с.

Reference

1. Azhyppo O. (2013) Teoretychni y metodychni zasady pidhotovky maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury do profesiinoi diialnosti v zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladakh: avtoref. Kharkiv, 39.
2. Balakhnycheva H. (2013) Profesiina maisternist uchytelia fizychnoho vykhovannia / Balakhnycheva H., Zarembo L., Tsos A. Lutsk : Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, 64.
3. Bezkorovaina L. (2009) Teoretychni aspekty pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu do profesiinoi diialnosti u vyshchykh navchalnykh zakladakh / L. V. Bezkorovaina, A. V. Svatiev // Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo

universytetu. Seriya «Fizychnye vykhovanniatasport» (1), 107–112.

4.Volkova S. Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury [Elektronnyi resurs] / Volkova S. S. – <https://rusnauka.com/.../27099.doc.htm>

5.Ivanii I.(2013) Kompetentnisnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky vchytelia fizychnoi kultury. Fizychnyvykhovannia, sport i kulturazdorovia v suchasnomususpilstvi: zb. nauk. pr. Skhidnoieuropeiskohonats. universytetuim. LesiUkrainky. Lutsk. 1 (21), 43–47.

6.Mazin V. (2008) Formuvannya kultury profesiinoi samorealizatsii maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Zaporizhzhia, 222.

7.Omok H. (2020) Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia u maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu hotovnosti do profesiinopedahohichnoi diialnosti v profesiino-tekhnichnii osviti. Zb. naukovykh prats natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohichni nauky. 2 (21),147–164.

8.Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 017 «Fizychnakultura i sport» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz MONU vid 24.04.2019 r. №567. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sportbakalavr.pdf>

9.Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

10. Pro fizychnukulturu i sport: Zakon Ukrainy vid 24.12.1993 r. №3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

11. Samsutina N.(2014) Metodychni zasady formuvannia profesiinykh funktsionalnykh kompetentnostei maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury: Monohrafiia.- Berdiansk, 192.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.12(144).32

Філоненко Л. В.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації,
Рівненський Національний університет водного господарства та природокористування
Варава О. Б.
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи та реабілітації,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Сівак Н. А.
доцент, кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Казаківа Н. В.
доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Тихонов В. К.
доцент кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет
Тихонова С. В.
старший викладач кафедри фізичного виховання, Вінницький національний технічний університет

ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ВИХОВАНЦЯМИ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Взаємодія з іншими людьми – дорослими та однолітками – має значний вплив на систему моральних цінностей, її динаміку, постійний розвиток, зміни та вдосконалення, у тому числі по відношенню до інших людей. Також моральна сфера та цінність індивіда залежить від умов, у яких перебуває особистість. Для нашого дослідження це важливе твердження, оскільки, змінюючи освітнє середовище школи-інтернату та проводячи ряд спеціальних виховних заходів, ми змінюємо етичне середовище для її учнів. Визначені нами базові моральні цінності (повага гідності, рівноправ'я, доброзичливість, виваженість, самодостатність) та структурні компоненти відображають особливості і сутність виховання ціннісного ставлення до іншої людини у учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів. Формування ціннісного ставлення до іншої людини у учнів шкіл-інтернатів ускладнюється сучасними негараздами в суспільстві та вимагає цілеспрямованої роботи педагогічних колективів. Це дозволяє нам дійти висновку про необхідність визначення стану сформованості ціннісного ставлення до іншої людини у підлітків шкіл-інтернатів.

Ключові слова: взаємодія з іншими людьми, дорослі та однолітки, система моральних цінностей, постійний розвиток, зміни та вдосконалення, відношення до інших людей.

Filonenko Lesya, Olena Varava, Nataliia Sivak, Nataliia Kazakova, Volodymyr Tykhonov, Svitlana Tykhonova.
Interiorization of moral values by pupils of rehabilitation centers. Interaction with other people - adults and peers - has a significant impact on the system of moral values, its dynamics, constant development, change and improvement, including in relation to other people. Also, the moral sphere and the value of the individual depend on the conditions in which the person is. This is an important statement for our research, because by changing the educational environment of the boarding school and by